

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaia vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubljana, sreda 6. novembra 1940

Cena posamezni številki 1.50

„Niso samo trgovci krivi“

Beograjski »Privredni pregled« je objavil pod gornjim naslovom članek, ki je veljaven za vse pokrajine Jugoslavije in ki ga zato v celoti ponatiskujemo. Članek se glasi:

Splošno javno mnenje je, da so za nastalo draginjo krivi samo trgovci. Potrošniki, zlasti oni s skromnimi dohodki in ne razpravljajoč globlje o problemu draginje, izliva svojo jezo na trgovce, ker nekdo vendarle mora biti kriv. Ker pa je trgovina najmanj odporna, ker se namreč najmanj bavi s polemiko, je nanjo padel ves odij potrošnikov in je bila tako proglašena za državnega sovražnika št. 1. To napačno mnenje pa so sprejeli tudi oni, ki so sami krivi, ker niso v pravem času nič storili za odvrtitev draginje in tudi oni, ki so s svojim postopkom sami direktno povzročili znaten del draginje, ker je bilo tudi njim po volji, da se nekdo proglasi za krivca ter jim je prišlo nerazpoloženje potrošnikov do trgovcev kar prav.

Iz dnevnega tiska vidimo, da so v resnici nekateri trgovci zagrešili neke prestopke. Toda na hrbet trgovcev se vale tudi vsi prestopki mesarjev, pekov, špediterjev, lekarnarjev, kavarnarjev in drugih. Trgovina je danes že skoraj proglašena kot izobčenec, po katerem sme svobodno vsak udrihati. To pa nikakor ni prav! Vsaj tako dolgo, dokler velja sedanji družabni red, to nikakor ni prav! Naj si vendar ljudje zamislijo sebe v položaj trgovca in naj poskusijo boriti se s težkočami, s katerimi se mora danes boriti trgovec, če se hoče vzdržati! Ljudje bi tedaj spoznali, kako se praznijo trgovine, kako se danes niti primeroma ne more kupiti toliko blaga za denar, ki se je včeraj dobil za prodano blago. Vsakdo pravi, da je pravilno, če se cene ne dvigajo, nihče pa noče priznati, da zahteva velikansko žrtev od trgovca, ki mora propasti, če jutri nastopi mir in cene padejo. Razmere so danes takšne, da jih trgovina mora sprejeti, vendar pa trgovci z vso pravico zahtevajo, da se ne proglašajo kot edini krivci za dvig cen.

V naši državi se je začela draginja že prej, rapidno pa je začela rasti šele v trenutku, ko so nenadno narasle cene žitaricam in moki. Skok cene pšenice je povzročil skok cene kruha, skok koruzne cene je dvignil ceno masti, mast pa je potegnila s seboj olje, moka testenine itd. Vsi ti predmeti pa so osnovni predmeti ljudske prehrane. Ker so se podražili ti predmeti, so se podražili vsi ostali. Vse se je podražilo, potrošniki pa so navalili na trgovine in na stare zaloge ter jih izpraznili. Ne trdimo, da ne bi bilo draginje, če se živila ne bi tako zelo podražila. Draginja bi bila vseeno, ker je stanje v svetu danes takšno, da je moralo priti do podražitve. Vendar pa bi se predmeti, ki jih imamo dovolj v državi, podražili mnogo bolj počasi in draginja ne bi bila tako ostra, če se ne bi tako silno podražila vsa živila.

In ta nesorazmerni napad na blago je povzročil prvo paniko med potrošniki in ta panika se kasneje ni mogla več zaustaviti.

Napisali smo na vrh članka naslov »Niso samo trgovci krivi«. Pri tem naslovu ter pri tej trditvi ostajamo. Pravimo celo nekaj več, da so namreč trgovci mnogo manj krivi od drugih, in vendar leti

vsaj jeza le nanje, se zahteva vse le od njih.*

Objektivnost nad vse! Tako smo zapisali pred kratkim na tem me-

stu in članek »Privrednega pregleda« jasno dokazuje, kako upravičena je bila naša zahteva. Tudi trgovci ima svojo pravico, tudi njegove pravice se morajo spoštovati!

Industrializacija brez načrta Kakšno industrijo bi morali predvsem pospeševati

Da nam je industrija potrebna, je izven vsakega dvoma. Zato je tudi bilo pravilno, da je država pospeševala industrializacijo dežele. Tudi najboljša stvar pa ima tudi svoje slabe strani, in prav tako je z industrializacijo. Če se n. pr. ustanavljajo pri nas tovarne, ki so izključna last inozemcev in če gre ves čist zaslužek teh tovarn v inozemstvo, potem je v tem že velika negativna postavka za nas. Ta postaja že usodna, če ustanove pri nas inozemci tovarno za predmete, ki uživajo pri nas tako visoko zaščitno carino, da so doma izdelani predmeti pri nas dražji ko iz inozemstva uvoženi. V tem primeru se more praktično dogoditi — in to se je tudi dogodilo — naslednje:

Inozemski kapitalist, ki je prej izdeloval v tujini n. pr. čevlje, je ustanovil pri nas tovarno za čevlje, da se izogne plačevanju visoke uvozne carine. Prej je moral plačati n. pr. 10 milijonov din carine za čevlje, sedaj pa mu te carine ni treba več plačati, zaradi zaščitne carine pa more zvišati ceno svojih izdelkov v tej meri, da se njegov zaslužek poveča tudi za več ko 10 milijonov din. Prej je dobila država 10 milijonov din od naših potrošnikov, sedaj pa plačajo naši potrošniki prav tako 10 milijonov din več, ki jih pa ne dobi država, temveč inozemski kapitalist. Ta pa ima še druge ugodnosti. Delavske mezde in davki so v naši državi mnogo nižji kakor so bili n. pr. v Avstriji ali Češkoslovaški. Zato je mogel izdelovati inozemski tovarnar pri nas čevlje mnogo ceneje kakor jih je prej v tujini državi. Tudi ta zvišani dobiček je šel edino v njegovo korist. Ker poleg tega ni bila pri nas socialna zaščita na tej stopnji ko v državi, v kateri je imel inozemski kapitalist prej svojo tovarno, je plačeval tudi manjše davke. Posledica tega more biti za nekatere naše občine tudi katastrofalna, ker bodo nakrat padli od tovarne za delo onemogli delavci na breme občine.

Vrhu vsega pa gre ves zelo zvišani dobiček inozemske tovarne v tujino, kjer bo dvigal blagostanje, dočim bo naša država za ta izvoženi kapital revnejša.

Iz vsega tega sledi, da je treba gledati tudi na to, kako se izvaja industrializacija, da bo nam res v korist, ne pa celo v škodo. Zato je treba gledati na to, kako se pri nas izvaja industrializacija in zato se mora izvajati industrializacija dežele po nekem načrtu.

Pri nas pa takšnega načrta nismo imeli in naša industrializacija je bila brez načrta, čisto prepriščena naključju. Seveda niso zato izostale tudi posledice in na te opozarja zadnja številka »Metalurgije«, ko objavlja naslednji članek nekega industrialca. Zaradi načelne važnosti objavljamo ta članek v celoti. Glasi se pa v glavnem:

Vsi mogoči razlogi so se pri

nas navajali kot dokaz, da je treba izvesti čim prej industrializacijo države, ker da se bo s tem odpravila brezposelnost, okreplila naša narodna obramba, povečali državni dohodki, ker se bomo oprostil gospodarske odvisnosti od tujine in se bo povečalo ljudsko blagostanje itd.

V ta namen so se zahtevale za industrijo vedno večje ugodnosti in vedno višje zaščitne carine in vsaka delegacija, ki je odpotovala v inozemstvo na trgovinska pogajanja je smatrala svojo nalogo kot uspešno dovršeno le tedaj, kadar je dosegla novo zvišanje nekaterih zaščitnih carin. Seveda na račun ostalega gospodarstva, predvsem kmetijstva.

Vse je to lepo in dobro, če bi se to uporabljalo samo za industrijo, ki ima polno oporo v domačih surovinah in ki bi mogla biti v najbolj težkih dneh koristna za našo obrambo in za gospodarsko življenje naše države. Z industrijo, ki je navezana pri svojem obratovanju na uvoz iz inozemstva, pa bi se moralo postopati na čisto drug način.

Industrija, ki oplemenjuje naše surovine in ki je pri svojem obratovanju neodvisna od inozemstva, ta industrija bi se morala pospeševati na vse načine. Za to industrijo bi tudi naše gospodarstvo rado dalo vsako žrtev, ker je ta industrija koristna ne samo v mirnem času, temveč zlasti v težkih časih vojne in blokade.

Industrija pa, ki zavisi od uvoza surovin iz inozemstva, nima nikake pravice, da se ustanavlja in da živi na breme vsega ostalega gospodarstva. Nasprotno bi se moralo v vsakem konkretnem primeru dobro preudariti, če se naj sploh dovoli ustanovitev takšne industrije. Mi smo kapitalno zelo revna država in zato ni vseeno, za kaj izdajamo denar. Poleg tega pa je treba upoštevati tudi to, da vsaka nova industrija otežkuje naše odnose z našimi soslednimi, večinoma zelo industrijskimi državami, na katere pa smo v svojem gospodarskem razvoju predvsem navezani.

Vsako popuščenje od tega načela mora gospodarstvo drago plačati. To smo neprestano ponavljali, toda zaman. Pri nas se je še nadalje forsirala konjunkturna industrija, zanemarjala pa ona, ki bi se morala ustanavljati in izpopolnjevati.

Posledice, ki jih je že dosedaj pokazala vojna, so očitno dokazale pravilnost našega stališča. V ta namen navajamo dva markantna primera:

1. Industrija železa in jekla. Če je sploh imela katera industrija pri nas pogoje, da se razvije na najvišjo stopnjo tako kvalitativno ko kvantitativno ter da napravi našo državo v primeru blokade popolnoma neodvisno od inozemstva ter da postanemo v južnem delu Evrope najbolj sposoben faktor glede proizvodnje

jekla in železa, je bila to prav gotovo industrija jekla in železa. Uprava našega največjega domačega podjetja te vrste pa je iz raznih razlogov zanemarila, da bi storila, kar bi mogla ter izkoristila ugodnosti, ki so se ji nudile.

In tako smo danes z najboljšo in najbolj bogato železno rudo pred možnostjo, da v primeru daljšega trajanja vojne ostanemo brez železa in jekla. Upajmo, da bodo oni, ki so krivi te neizkoriščene možnosti, poklicani na polno odgovornost.

2. Drugi nasprotni primer je del naše tekstilne industrije. Iz čisto konjunkturnih razlogov so bili demontirani stari stroji v Moravski ter montirani v Sloveniji in ustanovile so se brezštevilne tekstilne delniške družbe, ki so stodoletno odvisne od uvoza bombaža in ki nimajo za našo narodno obrambo posebne važnosti. Ta konjunkturna industrija je zaščitena na breme ostalega gospodarstva z visokimi carinami ter uživa vse možne privilegije, danes pa, ko bi morala vrniti državi, kar ji je ta dala, je skoraj brez koristi za državo. Nasprotno je postala ta tekstilna industrija breme in velika socialna nevarnost. Breme, ker moramo na vse strani prositi in dajati žrtve, da dobimo nekaj bombaža, socialna nevarnost pa zato, ker bo ostalo, če bo to stanje trajalo še nekaj časa, veliko število delavcev brez posla.

Ta dva primera nam dokazujeta na nedvoumen način, kako se je pri nas izvajala industrializacija države brez glave in brez preudarka.

V prvem primeru se je zanimala zaradi volje nekaterih posameznikov edinstvena prilika v naši zgodovini gospodarstva, da se Jugoslavija v najbolj kritičnem trenutku glede proizvodnje železa in jekla povzpne na dominanten položaj v vsej južni in srednji Evropi, drugi primer pa nam dokazuje, koliko škode more povzročiti našemu revnemu gospodarstvu geslo: industrializacija za

vsako ceno in brez ozira na panogo industrije.

Bojimo se, da je najbolj dragocen čas že izgubljen in da naše gospodarstvo tudi v primeru, da bo šel usodni konflikt mimo nas, ne bo moglo zaživeti z onim samostojnim življenjem, kakor je bilo dosedaj mogoče in dosegljivo.

K tem izvajanjem bi pripomnili naslednje.

Pravilna je zahteva, da se pospešuje predvsem industrija, ki izkorišča naše domače surovine, zlasti če je njen kapital domač. Vendar pa se zaradi te pravilne zahteve ne sme zaiti v skrajno nasprotno stališče, da se sploh ne bi smele ustanavljati industrije, ki so navezane tudi na tuje surovine. To velja tudi za tekstilne tovarne. Kajti tudi te tovarne izdelujejo neobhodno potrebne predmete in gospodarsko je prav gotovo bolj pravilno, če uvažamo le surovine in predelujemo te doma, kakor pa, če uvažamo gotove izdelke iz teh surovin. Vsaj zaslužek od predelave surovin ostaja nam in ta zaslužek nikakor ni majhen, kar dokazujejo desetisoč delavcev, ki so zaposleni v teh industrijah. Če pa so te tekstilne industrije še v rokah domačega kapitala, je njih delo za naše gospodarstvo tem bolj koristno, ker se s tem veča naš narodni kapital, ki tudi ostaja v državi.

Bilo bi zato napačno, če bi se pospeševale le industrije, ki predelujejo domače surovine, pač pa bi se mogle tem dati večje ugodnosti. Seveda pa bi se moralo to res vse dobro preudariti in postopati popolnoma objektivno.

Napačno bi tudi bilo, če bi se ustanovitev katere koli tovarne prepovedala. Zadostuje, če se me dovolijo nobene ugodnosti. Če pa kljub temu n. pr. inozemski kapitalist tvega ustanovitev tovarne pri nas, če ne more računati na nobeno zaščitno carino, če izpolnjuje vse naše socialne in druge predpise, če pada ves riziko podjetja nanj, zakaj bi se takšna tovarna prepovedala?

Potrebno je, da se napravi načrt industrializacije, toda na popolnoma objektivni podlagi in brez pretiranih skrajnosti. Osnovna misel tega načrta bi morala biti, da se dovolijo ugodnosti industrijskim podjetjem z ozirom na njih koristnost za celoto, da pa se investicijam iz inozemstva ne zapro vsa vrata. Nikjer na svetu tega ne delajo, tem manj upravičeno bi bilo takšno postopanje v naši državi, ki tujih investicij prav zelo potrebuje.

Roosevelt zmagal z veliko večino

Ob velikanski udeležbi volivcev so se začele ameriške predsedniške volitve ob 6. zjutraj. Glasovalo je nad 50 milijonov volivcev. Volivci so večinoma glasovali zelo zgodaj. Že takoj prvi rezultati so pokazali, da je Rooseveltu zagotovljena večina.

Že v prvih volivnih urah so pokazali rezultati, da vodi Roosevelt že v 12 državah nad Willkieja. Nato se je razmerje glasov vedno bolj boljšalo za Roosevelta in danes ob 6. zjutraj je njujorski radio poročal, da vodi Roosevelt že v 35 državah s 436 volivnimi možmi, dočim je vodil Willkie le v 11 državah s skupno 82 volivnih mož.

Rezultati iz vseh držav pa do takrat še niso bili znani.

Roosevelt je kandidiral prvič leta 1932., sredi velike gospodarske krize, ki je še posebno ostro prizadela Ameriko. Takrat je bil njegov nasprotnik dotodanji predsednik Hoover, izvoljen leta 1928., torej še v dobi »prosperitete«. Toda Hoover je dobil v tekmi z Rooseveltom le 15.758.901 glas ter šest držav (Connecticut, Delaware, Maine, Pennsylvania, New Hampshire, Vermont), demokrat Roosevelt pa 22.809.638 glasov in 42 držav. V svoji prvi predsedniški dobi je Roosevelt uvedel novo gospodarsko politiko, ki so jo nazivali »New Deal« ter za in proti kateri se je kmalu vnel hud boj. Volitve leta 1936. so imele značaj apela na prebivalstvo, ki se je v ogromni večini izreklo spet za Roosevelta, tako da je dobil več ko 28 milijonov glasov in 46 držav, njegov nasprotnik republikanec Landon pa samo 17 milijonov glasov ter dve državi.

Dr. Bičanić o jugoslovanski zunanji trgovini

Glavni ravnatelj Direkcije za zunanjo trgovino dr. Bičanić je sprejel v svojem kabinetu beograjske novinarje ter jim razložil, zakaj je bila izdana uredba o izvozu konj za klanje. Uredba da je bila nujna, ker da so nekateri izvozniki zlorabljali dosedanja določila. V zvezi s hrvatskim »Pogodom« in slovenskim »Prevodom« se bo sedaj ta zloraba nehala. Kmetje bodo na ta način dobivali za konje po 3'50 do 4 din za kg več ko dosedaj.

Nato je govoril dr. Bičanić o trgovinskih pogajanjih s Švico, ki dobro napredujejo. Jugoslavija bo dobivala za svoje blago iz Švice blago, a ne devize, ker je sedaj tak način plačevanja postal običaj v mednarodni trgovini.

Dr. Bičanić je nato govoril o imenovanju kontrolorjev za cene. Direkcija za zunanjo trgovino je imenovala nadzornike za cene v ohih krajih, iz katerih ni mogla dobiti zanesljivih podatkov. Postavljeni so torej po potrebi. Nato je dr. Bičanić naštel, v katerih krajih so bili dosedaj imenovani ti nadzorniki za cene.

Gospodarske organizacije bodo pred izdajo gospodarskih uredb zaslišane

Stalna zahteva vseh gospodarskih organizacij in stanov v vsej državi je že skozi leta, da se ne izda nobena gospodarska uredba in noben gospodarski predpis, preden niso bile o nameravanem predpisu zaslišane prizadete gospodarske in strokovne organizacije. Čeprav je jasno, da je bila ta zahteva tudi v največjem državem interesu, ker bi njeno izvajanje pomenilo varnostni ventil, da se ne bi izdajali za celoto škodljivi predpisi, se vendar dosedaj ta zahteva ni mogla uveljaviti.

Sedaj poroča »Jugoslovanski kurir« iz Beograda, da je bilo zastopnikom gospodarskih organizacij na odločilnem mestu obljubljen, da bo v bodoče gospodarstvo konzultirano v najširšem obsegu glede vseh ukrepov, ki jih bodo izdajale državne ustanove v svrhu urejanja gospodarskega življenja v državi. Nadalje poroča isti vir, da bodo v kratkem imenovani zastopniki gospodarskih organizacij v vse odbore, ki jih je v zadnjem letu imenovala država in v katerih sedaj sploh ni nobenega zastopnika gospodarskih organizacij.

Prizad plačuje ene, Diporis pa druge cene

Ko se je uknila svobodna trgovina na žitnem trgu, se je utemeljevalo to tudi s tem, da so trgovci zaradi medsebojne konkurence dostikrat neupravičeno dvigali ali nižali cene. Sedaj pa se je nakrat pokazalo, da je ta argument brez vsake vrednosti. Kajti na trgu nastopata Prizad in Diporis kot konkurenta in Prizad plačuje naravno 100% sušeno koruzo po 250 din za 100 kg, Diporis pa po več ko 260 din. Najbolj zanimivo pa je, da kupujeta oba koruzo skoraj na istih trgih po različnih cenah. Ne bomo se spuščali v to, če plačuje Prizad ali Diporis pravilno ceno, temveč ugotavljamo samo to, da se s tem dela na trgu zmešnjava, da ena od imenovanih državnih ustanov goni cene kvišku in da je s tem popolnoma propadel argument, s katerim se je odpravila svobodna trgovina.

Menda res ne bi bila neizvedljiva zahteva, da vsaj državne ustanove nastopajo skladno.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 6. novembra objavlja: Uredbo o trgovinskem sporazumu

s priloga A in B med Madžarsko in Jugoslavijo — Uredbo o plačilnem prometu med Jugoslavijo in Madžarsko — Uredbo o sporazumu za dvig turizma med Jugoslavijo in Madžarsko — Spremembe uvozne in izvozne tarife v predlogu zakona o občni carinski tarifi — Uredbo o zakonskem

tolmačenju čl. 4. uredbe, s katero se omejuje raboprodavčeva pravica, odpovedovati najem stanovanj in poslovnih prostorov — Odredbo o priznanju škotel iz kartona kot zunanji zavoj — Razširitev razpisa št. 9073/IV—1938 na vrečice iz ovojnega papirja — Odločbo o priznanju bal, vrečic in vreč

z raznimi oznakami za zunanji zavoj — Odločbo glede vkladanja semenja za plombiranje — Navodilo za voditelje vročevalne sodne knjige za taksne spise — Popravek uredbe o minimalnih mezdah za nekvalificirane delavce v dravski banovini.

čete uspešnejše na epirskem odseku, kjer so prodrle v dolino Voujuše. Grki pa so dosegli znatne uspehe okoli Korče, kjer so, kakor poročajo, ujeli mnogo vojakov ter zaplenili mnogo vojnega materiala.

Po zadnjih vesteh grškega vrhovnega poveljstva se je grškim četam posrečilo, da so napredovale v odseku proti Korči in zasedle strateške pozicije, ki obvladajo Korčo. Italijansko poročilo pa pravi, da prodirajo italijanske čete na vsej fronti.

Pri letalskem napadu na Solun je sodeloval tudi italijanski zunanji minister grof Ciano ter oba Mussolinijeva sina. Grki poročajo, da je bilo pri napadu na Solun odstreljenih 5 italijanskih letal. Vsi člani posadk pa so se rešili s padali ter je bilo 15 letalcev ujetih.

Na Kreti so se izkrcale britanske čete. Angleški listi naglašajo, da je s tem zelo olajšana angleška akcija proti Libiji ter proti Dodekanezu.

Grške interese v Italiji zastopa za časa vojne Svica, Madžarska pa je prevzela zastopstvo italijanskih interesov v Grčiji.

20.000 Grkov, ki so bili mobilizirani v Egiptu, bo priključenih angleški vojski v Egiptu.

Turčija je vpoklicala pod orožje vse vojaške obveznike v starosti od 21. do 40. leta, ki dosedaj še niso odslužili svojega vojaškega roka.

Vodja romunske države gen. Antonescu je bil od berlinske vlade povabljen, da po svojem obisku v Rimu obišče tudi Berlin.

V nekem gradivu v Šumavi so se sestali zun. ministra Ribbentrop in Ciano ter nemški poslanik v Ankari v. Papen. Kakor se poroča, so razpravljali predvsem o stališču Turčije v sedanjem grško-italijanskem konfliktu.

Min. predsednik Churchill je govoril v spodnji zbornici o vojaškem in političnem položaju. Najprej je govoril o letalskih napadih na Anglijo. Od teh napadov je bilo ubitih dosedaj skupno 14.000 civilistov, ranjenih pa 20.000. Število žrtev pa pada. Razmerje izgubljenih letal je doslej 3:1, izgube pilotov pa celo 10:1 v angleško korist. Podmorniška vojna je zelo nevarna, zlasti ker ne more Anglija uporabljati južne irske obale kot oporišče. V boju proti podmornicam pa so bili doseženi tudi lepi uspehi. Trgovska mornarica mora biti pripravljena za vožnje čez oceane v l. 1943/44, ko bo treba prevažati velike armade, če bo seveda takrat vojna še trajala. Nato je govoril o poskusih vdora nemške vojske v Anglijo in izjavil, da je zaenkrat ta nevarnost minila. Poudaril je potrebo, da ima Anglija močno pehoto in kar najbolje opremljeno. Churchill je nato govoril o položaju v Sredozemskem morju, ki se je za Anglijo zelo zboljšal. Na koncu svojega govora je govoril o Grčiji ter dejal, da bodo Angleži storili vse, kar je sploh v njih moči, da Grkom čim bolj pomagajo. Izjavil je, da bodo sedaj, ko so dobili Angleži oporišča v Grčiji, letalski napadi na Italijo vedno hušji.

Poveljnik španskih čet v Tangerju polkovnik Yuste je izdal ukaz, s katerim se razpušča ta mednarodni kontrolni odbor ter zakonodajni odbor in s katerim je sam prevzel vso oblast v Tangerju.

Preganjana od angleških ladij je prišla v Tanger neka italijanska podmornica, ki bi morala po mednarodnem pravu najkasneje v 24 urah zapustiti pristanišče ali pa jo mora oblast v Tangerju razorožiti. Če tega oblast ne bi storila, bi s tem kršila nevtralnost.

Nemški napadi na London, ki so zadnje dni precej popustili, da je doživel enkrat London dan brez alarma, so se sedaj znova razvneli.

Britanska vlada je po ameriških vesteh protestirala v Moskvi, ker sodeluje Sovjetska Rusija v donavski komisiji, v kateri so samo še Nemčija, Italija in Romunija.

Sovjetska vlada je odbila protest britanske vlade zaradi svoje udeležbe v novi donavski komisiji, ker da je z udeležbo sovjetskih zastopnikov napravljen konec krivici, ki je bila storjena z versajsko pogodbo. Nadalje pravi sovjetski odgovor, da je popolnoma naravno, če so člani komisije države, ki so ob obali Donave, oz. ki so tako zainteresirane na plovi po Donavi kakor Italija.

Vlada Nizozemske Indije je odklonila japonske zahteve, ker se Nizozemska Indija ne more vključiti v novi red v Aziji in zato tudi ne more priznati nobeni državi posebnih ugodnostnih pravic. Takšne pravice bi ovirale sodelovanje z drugimi državami.

Pred francoskimi otoki Martinique ter Guadelupe in francosko Gujano se zbirajo vedno večje sile ameriške vojne mornarice. V primeru sklenitve miru med Nemčijo in Francijo ali odstopitve francoskih pomorskih oporišč Nemčiji bi ameriška mornarica takoj zasedla te otoke.

Kontrola cen in zalog kož ter usnja

Navodilo Urada za kontrolo cen

Z odlokom ministra za trgovino in industrijo in ministra za socialno politiko št. 7581 z dne 5. oktobra 1940. je razširjena kontrola cen in zalog na vse vrste kož in usnja, tako domačega kot tujega izvora. Da ne bi bilo napačnih tolmačenj in da bo mogoča uspešna kontrola, je izdal Urad za kontrolo cen naslednja navodila:

Kontrola cen v smislu uredbe o kontroli cen z dne 14. febr. 1940. se nanaša na te-le vrste kož in usnja:

1. surove kože: goveje, konjske, bivolske in telečje,
2. usnje: podplati, okrajevine in vratovi (izvzemši galanterijski), usnje za podlogo (telečje in konjsko), notranjki, gornje usnje (kravine, mastne brez ozira na barvo, goveji in telečji boks brez ozira na barvo), cepljenec (običajni suhi), usnje za jermenarje in sedlarje (likanec, navadni mastni za vojno in konjsko opremo), svinjine za sedlarje in jermenarje (brez galanterijskih) in usnje za strojno jermenje.

V smislu čl. 2. uredbe o kontroli cen so uvozniki, veletrgovci in predelovalci (tovarnarji usnja) dolžni do 10. novembra t. l. predložiti pristojni oblasti predstavo, s katero bodo opravičili povečanje prodajnih cen, če so jih po 14. febr. 1940. dvignili. V predstavi je treba označiti razloge, ki so povzročili to povečanje in priložiti detajlno kalkulacijo. V primeru, da povečanje cen ni upravičeno, bo banska uprava to ceno revidirala. Predstavka za opravičenje povečanih cen sme biti kolektivna.

Vsi uvozniki, veletrgovci, predelovalci (tovarnarji usnja) in osebe, katerim je blago poverjeno v shrambo (skladišča, komisijonarji, prekupci itd.), so dolžni v smislu odločbe ministra trgovine in industrije z dne 5. okt. 1940. in uredbe o kontroli zaloga blaga z dne 15. junija 1940., da prijavijo zaloge teh-le vrst kož in usnja:

1. surove, soljene kože velikih živali (goveje, telečje, bivolske in konjske);
2. surove, suhe kože velikih ži-

vali (goveje, telečje, bivolske in konjske);

3. podplatno usnje (kruponi, vratovi, okrajevine);
4. notranjki;
5. boks vseh vrst;
6. mastno usnje (rjave in črne kravine, pitlingi, kipsi);
7. usnje za podlogo (telečje in konjsko);
8. opankarski podplat;
9. ostalo usnje za opankarje;
10. likanec, običajni, mastni, za sedlarje in jermenarje;
11. svinjine, običajne, za sedlarje in jermenarje (brez galanterijskih);
12. usnje za strojno jermenje.

Prijave o stanju zaloga koncem vsakega meseca se morajo poslati najkasneje do 5. prihodnjega meseca Uradu za kontrolo cen v Beogradu. Stanje zaloga naj se razčleni in zbere po zgoraj navedenih razredih. Za vse vrste zgoraj navedenih kož in usnja je brezpogojno potrebno prijaviti točno število kosov (komadov) in to skupno za vsako od 12 navedenih vrst. Razen tega je treba za kože in usnje iz vrst 1, 2, 3, 4, 8, 10, 11 in 12 brezpogojno naznačiti za vsako vrsto posebno skupno težo v kilogramih (za surove, soljene kože navesti težo otrešene od soli), medtem ko je potrebno za usnje iz vrst 5, 6, 7 in 9 naznačiti posebej za vsako vrsto površino v kvadratnih čevljih.

Za oceno teže v kilogramih in površine v kvadratnih čevljih se

dovoljuje toleranca do največ 10 odstotkov.

Prijave, ki ne bodo razčlenile kož in usnja po zgoraj navedeni klasifikaciji ali ki se ne bodo strogo držale predpisanih enot mer (za vse vrste kož in usnja število kosov, a za določene vrste kilogrami ali kvadratni čevlji), se bodo smatrale za neveljavne.

Zaloge kož in usnja se morajo prijaviti po kraju, kjer se nahajajo, a ne po kraju sedeža tvrdke. Za kože in usnje iz vsake zgoraj navedene vrste je potrebno posebej naznačiti kože in usnje domačega izvora, a posebej kože in usnje inozemskega izvora.

Prijavljalec se obemem prosijo, da navedejo, v kolikor jim je to mogoče, svojo mesečno proizvodnjo, kakor tudi obseg svojih mesečnih nakupov in prodaj.

Izjemoma se bodo sprejemale prijave o stanju zaloga kož in usnja na dan 31. oktobra t. l. do 10. novembra t. l. zaključno.

Zaloge surovih kož mora prijaviti vsak, ki ima zalogo surovih kož, torej tudi mesarji, trgovci z usnjem na drobno itd.

Prepis prijave zaloga kož in usnja je treba do vsakega 5. v mesecu poslati referatu za kontrolo cen pri kralj. banski upravi v Ljubljani.

Obrazec za prijavo zaloga surovih kož in usnja je založila Zveza trg. združenj, pri kateri se dobe po ceni 2 din za kos.

Druga konferenca zaradi uvedbe načrtnega gospodarstva

Pod predsedstvom Jugoslovanskega nacionalnega odbora za normalizacijo je bila prejšnji teden v Beogradu konferenca gospodarskih strokovnjakov o potrebi uvedbe načrtnega gospodarstva. Konferenco je vodil predsednik odbora prof. Pavel Vasić. Glavni referat je podal prof. dr. Velimir Bajkić, nakar se je razvila daljša debata, v katero so posegli gen. tajnik Centrale industrijskih korporacij Gjoka Čurčin, glavni urednik »Metalurgije« Zvonimir Martinković, industrialec Lazar

Teokarović, dr. Milan Glavinić in drugi. Na koncu debate je bilo sklenjeno, da se skliče prihodnja konferenca po sestankih prof. Vasića v Zagrebu in v Ljubljani s tamkajšnjimi gospodarskimi delavci.

Politične vesti

Italijanski listi so sprejeli z velikim priznanjem uradno izjavo jugoslovanske vlade, da ostane v sedanjem italijansko-grškem konfliktu strogo nevtralna.

Iz Rima se odločno zanikajo vesti, da bi se vodila ali pripravljala neka mirovna pogajanja z Grčijo. Rimsko poročilo pravi, da ni nikakih pogajanj in da jih tudi biti ne more. Ker so Grki odklonili italijanske zahteve, je stopil v akcijo italijanski vojni stroj, ki bo uredil vsa sporna vprašanja.

V nemškem zunanjem ministertvu so izjavili tujim novinarjem z ozirom na vesti o mirovni ponudbi držav osi, da nimata Nemčija in Italija na podlagi svoje zunanje-politične situacije ter svojega vojaškega položaja prav nobenega povoda ne vzroka, da bi stavile kakršne koli mirovne ponudbe.

Posebni dopisnik agencije Stefani poroča, zakaj nima italijansko napredovanje v Grčiji bliskovite oblike, kakor se je pričakovalo. Dopisnik opozarja predvsem na to, da je grška vojska dobro opremljena z orožjem in da ima tudi precej letalstva. Vendar pa v tem ni razlog, da ni italijansko napredovanje bliskovito. Vzrok je v izredno slabem vremenu ter težavnem terenu in pomanjkanju cest, ki se morajo šele zidati.

Grško-italijanski boji zavzemajo po zadnjih vesteh vedno večji obseg. Vse kaže, da so italijanske

KNJIGA O OSNOVNIH TRGOVSKIH NAČELIH

Konzorcij »Trgovskega lista« je izdal in založil delo znamenitega ameriškega trgovskega publicista

H. N. CASSONA:

BUSINESS

Knjiga vsebuje 16 osnovnih naukov o pravilni trgovini. Vsak trgovec, zlasti pa trgovski naraščaj mora prebrati to knjigo. / Knjiga se naroča pri upravi »Trgovskega lista«, Ljubljana, Trgovski dom Telefon šte. 47-61 * Cena knjigi din 20.— Trgovska združenja in šole dobe znaten popust Naročite znamenito knjigo takoj!

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 31. oktobra navaja naslednje spremembe (vse številke v milijonih din):

Podloga se je zvišala za 66,3 na 2.484,5.

Devize izven podloge so se znižale za 94,8 na 471,9.

Vsota kovanega denarja je padla za 12,9 na 188,2.

Posojila so se skupno zvišala za 15,9 na 1.691,6.

Vrednostni papirji so se povečali za 35,0 na 323,7.

Escont bonov narodne obrambe je narasel za 340,0 na 5.907,0.

Razna aktiva so se pomnožila za 37,8 na 1.904,5.

Obtok bankovcev se je zvišal za 439,5 na 12.924,3.

Obveze na pokaz so padle za 25,2 na 2.815,9.

Razna pasiva so se povečala za 5,2 na 340,2.

Skupna dejanska vrednost podloge je izkazana s 3.975,3 din, v prejšnjem izkazu s 3.341,0.

Celotno kritje je padlo od 23:34 na 25:25%, samo zlato pa od 21:79 na 21:39%.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Hosa na njujorški efektini borzi

Na njujorški borzi so tečajni efektov znatno narasli in doseženi so bili tudi zelo visoki zaključki. Tako je znašal promet 1. novembra na njujorški borzi nad 1,3 milijona delnic. Tako visok dnevni promet še ni bil dosežen od 12. junija 1940. Delnice 39 podjetij so dosegle zvišanje tečaja za več točk. Zlasti so se dvignili tečaji železniških družb, tovarn za izdelovanje železa in jekla, tovarn za letalske motorje, za letala itd.

Srednji mesečni obračunski tečaji za carinarnice v novembru

Finančni minister je določil za november naslednje tečaje, po katerih bodo carinarnice pri določevanju osnove za plačevanje skupnega davka na poslovni promet in luksuznega davka preračunavale na dinarsko vrednost fakture:

	je din
1 angleški funt	177—
1 ameriški dolar	44'60
1 kanadski dolar	44—
100 franc. frankov	103—
100 švic. frankov	1033—

Ti tečaji se uporabljajo samo raskrat, kadar se blago uvaža iz klirinških držav.

Ne uporabljajo pa se ti tečaji, če je blago iz klirinških držav in če se glase fakture na drugo valuto in ne na valuto izvozne dežele, če se plača v devizah in ne po kliringu. V tem primeru se preračunavajo fakture na dinarsko

vrednost po uradnih mesečnih tečajih.

Na dan varčevanja v Nemčiji so konstatirali nemški listi, da so ta dan v Nemčiji dosegle hranilne vloge v javnih hranilnicah prvič znesek 25 milijard RM. Od izbruha vojne so se hranilne vloge povečale za 5 milijard RM, dočim je bil 1. 1938. dosežen samo dvig vlog za 1,9 milijarde RM.

Stari tečaj marke pri uvozu blaga iz Nemčije

Zaradi nenavadno velikega števila prošelj za dovolitev izkoriščanja starega tečaja klirinške marke za pred 25. septembrom sklenjene kupčije z Nemčijo bo treba več časa, da se ves poslani material pregleda ter pripravijo odgovori na vsako prošnjo. Da bi pa mogli med tem uvozniki pravočasno zadostiti svojim obveznostim, se obveščajo vsi pooblaščenji zavodi ter vse domače firme, da se morejo izvrševati plačila na naslednji način.

1. Vse domače tvrdke, ki so prijavile pred 25. septembrom 1940 sklenjene nakupe nemškega blaga pooblaščenim zavodom v smislu okrožnice dd. št. 94 z dne 28. septembra 1940 in v kolikor so vložile na Narodno banko prošnje za dosego dovoljenja za izkoriščanje starega tečaja, morejo izvršiti plačila na podlagi starega tečaja tudi pred prejemom dovoljenja, toda samo po pooblaščenem zavodu, pri katerem je bila vložena prijava.

2. Pooblaščenji zavodi smejo izvrševati plačila v Nemčiji za račun domačih uvoznikov na bazi starega tečaja, v kolikor jim uvozniki predložijo dovoljenja devizne direkcije za izkoriščanje starega tečaja ali če jim izroče pisмено zavezo, da bodo to dovoljenje predložili temu zavodu najkasneje do 1. marca 1941. V pisni zavezi morajo uvozniki izrečno navesti, da se plačilo nanaša na plačilo posla, sklenjenega pred 25. septembrom 1940 in da je že vložena prošnja devizni direkciji za dovoljenje za izkoriščanje starega tečaja za dotični konkretni primer. Nadalje mora biti v zavezi izrečno povedano, da se domača firma zavezuje, da bo naknadno položila razliko do novega tečaja, če ne bi mogla dobiti dovoljenja za izkoriščanje starega tečaja ali v kolikor ne bi nemške oblasti pristale na izkoriščanje starega

tečaja v dotičnem konkretnem primeru.

3. V kolikor bi želele posamezne domače firme, da v teh primerih plačajo blago v naprej, morejo pooblaščenji zavodi nabaviti marke za račun domačih uvoznikov brez predhodnega pismenega dovoljenja devizne direkcije, v kolikor skupni znesek mark po

Tuji kapital na Bolgarskem

Bolgarski državni statistični urad je objavil podatke o udeležbi tujega kapitala v bolgarskih delniških družbah, pri čemer pa so bile upoštevane samo one delniške družbe, v katerih je nad 60% inozemskega kapitala.

Po tej statistiki je od tujih držav na prvem mestu Italija, ki je zastopana na Bolgarskem v 23 delniških družbah, ki imajo skupno 274 milijonov levov delniškega kapitala. Večina tega kapitala odpade na tekstilno, zlasti na bombažno industrijo. Pri sedmih tekstilnih podjetjih je udeležena Italija s 181 milijoni levov kapitala. Med temi so največje: predilnica »Bgarija« (50 milijonov levov), »Fortuna« (40), in »Car Boris« (20 milijonov levov kapitala). V bolgarskem denarništvu je zastopana Italija z »Banco Commerciale Italiana e Bulgara« s kapitalom 40 milijonov levov. V varovalništvu je Italija zastopana z bolgarskim »Phönixom« (7 milijonov levov kapitala) ter podružnicami Assicurazioni Generali in Riunione Adriatica di Sicurtà. Nadalje je Italija udeležena še v velikem perutinarskem zavodu »Guardini e Faccincani« z 12 milijoni levov, v špediterskem podjetju »Intercontinentale« ter v več trgovinskih podjetjih, med njimi tudi v »Acciendi Tabacchi« s 3 milijoni levov.

starem tečaju ne presega 100.000 mark. Da imajo pooblaščenji zavodi možnost kontrole, smejo domače uvoznike firme izvrševati plačila vnaprej samo po istem pooblaščenem zavodu, kateremu so prej prijavile pred 25. septembrom 1940 sklenjene kupčije. Na zavezi, ki jo bodo uvozniki izročali pooblaščenim zavodom, morajo poleg predvidene zaveze za izkoriščanje starega tečaja zapisati tudi klavzulo, iz katere je razvidno, da se niso plačila vnaprej izvršila niti po enem drugem zavodu.

4. Posebno se opozarjajo domači uvozniki, da so dovoljenja za izkoriščanje starega tečaja vezana na soglasje nemških deviznih oblasti. Zaradi tega je mogoče, da se domači uvozniki ne bodo mogli posluževati starega tečaja niti v primerih, ko so dobili dovoljenje devizne direkcije, če ne bodo na to pristale nemške devizne oblasti na podlagi proučitve pravočasno sklenjenih zaključkov.

Za Italijo je najmočnejše zastopan v bolgarskem gospodarstvu kapital Zdrženih držav Sev. Amerike s skupno 220 milijoni levov kapitala. Večina tega kapitala odpada na Bolgarsko družbo za trgovino s petrolejem z 203 milijoni levov. Znatno del je investiran v podjetje s šivalnimi stroji Singer.

Na tretjem mestu je Nemčija s približno 195 milijoni levov kapitala. Ta kapital je razdeljen v 36 družb in številna zastopstva. Najvažnejše nemško podjetje je Kreditna banka v Sofiji s 50 milijoni levov kapitala. Ta banka finansira vso bolgarsko-nemško trgovino ter kreditira vsem nemškim podjetjem na Bolgarskem. Močno je udeležena Nemčija v rudarstvu, tako je v podjetju »Pirin« (75 mil. lev. kapitala) polovica kapitala nemška. Ta družba ima v posesti številna rudninska ležišča, tako svinčena, cinka in drugih kovin v južnovzhodni Bolgariji. Tudi v mnogih manjših rudniških podjetjih je udeležena Nemčija. Od petih papirnic, ki jih ima Bolgarska, sta dve nemški. Od nekdanje avstrijske tobačne režije je ostala Nemčija udeležena tudi v bolgarski trgovini s tobakom z 10 milijoni levov. Nadalje je nemški kapital udeležen v kulturi soje, pri transportnem podjetju Schenker & Co. ter z manjšim zneskom v bolgarski rečni plovbi.

Mogočna zdravilna moč narave

se še posebno izraža v naravni ROGASKI SLATINI!

Na četrtem mestu je francoski kapital s 171 milijoni levov. Od tega kapitala je investirano v tobačni industriji za 60, v tvornicah svile za 15, v Bolgarski družbi za vodovode 5, v »Bolgarskih velemlinik« 8 in v »Francosko-bolgarski banki« 51 milijonov levov, od česar pa čisti francoski delež znaša samo 21 milijonov levov.

Švicarski kapital je udeležen v neki papirnici za 40 milijonov levov. Belgijski kapital je udeležen v nekoliko manjšim kapitalom v Francosko-bolgarski banki, madžarski kapital pa je udeležen v gradbeni industriji, rečni plovbi, zavarovalnicah ter trgovini s kmetijskimi stroji.

Iz vse statistike se vidi, da so v delniških družbah inozemski kapitali udeleženi v približno isti meri ko domači kapitali.

Zunanja trgovina

»Jugoslavenski Kurir« poroča, da je bil z Nemčijo dosežen sporazum, po katerem nam bo Nemčija tretjino železniških tranzitnih stroškov plačevala namesto v devizah v derivatih nafte.

Prški »Der neue Tag« poroča, da je Sovjetska Rusija pripravljena, da da za jugoslovanske dobave masti na razpolago svoje ladje.

V Romuniji je stopil v veljavo zakon, po katerem ima država predpravo pri prodaji vseh pomorskih in rečnih prometnih sredstev. Vsaka prodaja teh vozil je neveljavna, če niso bila vozila prej ponudena državi. Vsako gibanje teh vozil se mora prijaviti oblastem.

Na vsem Bolgarskem so se podražile nogavice, izdelane iz ruskega bombaža, za 20%. Nogavice, ki se izdelujejo iz drugega tujega materiala, pa se bodo podražile 1. decembra za 24%.

Švica je zvišala ceno bencinu za 8 stotink, da znaša sedaj cena bencina 75 stotink za liter.

Vel. Britanija je naročila v Argentini za 40 milijonov funtov živil, ki jih bo plačala polovico v gotovini, polovico pa z likvidacijo argentinskih dolgov v Angliji.

Francoska vlada v Vichyju je maksimirala cene za krompir in za mesne proizvode.

Amerika na prehodu

Ch. A. in M. B. Beard

(Nadaljevanje.)

Senatni odbor je sprejel prijetne posploševalne sodbe tako izkušnih in avtoritativnih mož, kakor sta bila Otto Kahn in Thomas Lamont, kot avtentično pričevanje, ki že lahko velja kot končni odgovor na dano vprašanje. Toda ko je Charles E. Mitchell od National City-banke izjavil, da »investicije v inozemstvu v znatni meri kontrolirajo obseg izvozne trgovine Zedinjenih držav«, da bi moral zato »tudi najbolj patriotično kritičen Američan uvideti, da so za državo zaželene«, in da zaslužijo bančniki za te posle pohvalo, ne pa kritike, tedaj je odbor zahteval dokaze namesto vseh zagotavljanj. Senator Couzens je vprašal gospoda Mitchella, koliki del v tujini investiranih milijard je šel za proizvodnjo takega blaga, ki se je prej izdelovalo v Združenih državah. Priča je priznala: »Na to ne morem odgovoriti.« Senator je nato vprašal bančnika, ali ni res, da je šel ameriški kapital v inozemstvo za industrijo zato, da njim ne bi bilo treba plačevati tarifnih carin za ameriško blago. Na to je bančnik odgovoril pritrdilno. Po odkritem priznanju je torej izvoženi kapital do neke mere zniž-

val proizvodnjo in dobičke domače industrije in le ni — če je sploh — prispeval k ameriškemu blagostanju in patriotizmu. Nadalje je senator vprašal, »kateri odstotek« celotnega izvoženega kapitala se je bavil z zniževanjem domače poslovne delavnosti. Bančnik je priznal, da ne ve. Ker je treba znanja, da se ugotovi veljavnost splošnih trditvev, se bančnikom ni posrečilo dokazati svojo tezo avtomatične dobrotlosti in patriotizma.

Potem ko je pričevanje izvoznih bančnikov vzbudilo nekoliko dvoma o prednostih, ki jih baje narod dobiva od posojanja denarja v inozemstvo, je Francis P. Garvan, zastopnik podjetja Chemical Foundation predložil senatnemu odboru seznam posojil, ki so jih dali Američani konkurenčnim kemičnim podjetjem v inozemstvu. S posebnim ozirom na kemično industrijo je gospod Garvan tako le izrazil svoje mnenje: »Ti mednarodni bankirji... so si kar naprej izposojevali prihranke ameriškega ljudstva in so, podkupljeni od ogromnih posredniških nagrad, posojevali te prihranke mednarodnemu kemičnemu kartelu, njegovim sestavnim družbam ali zaveznikom, onemu kartelu, čigar uspeh nujno temelji na uničenju naše industrije in naše neodvis-

nosti... Naša industrija se mora boriti ne le v naši lastni deželi, temveč po vsem svetu s konkurenco, ki ima žepe napolnjene z ameriškimi denarjem... s konkurenco, ki ali ne misli vrniti posojil ali pa jih namerava pokupiti na razvrednotenem trgu po 10 ali 20 centov za dolar.«

Celo nezainteresirane ljudi, ki so hladno presojali politiko, so dejstva in izjave glede posojanja v tujino, predložene senatnemu odboru, prepričale, da so samozadovoljni optimizem in teoretične utemeljitve bančnikov nevzdržni. Prešli so torej na nadaljnja vprašanja.

Kako je prišlo do tega tako divjega zaleta v posojanje inozemstvu, kdo je bil odgovoren? Bančnik Clarence Dillon je odgovoril: Izvoženi kapital je bil večni kapital, bogastvo, ki ga doma niso potrebovali, in bančniki so samo usmerili odtok navzven. — Senatorji niso bili prepričani. Neki član odbora je menil, da so odtok kapitala v inozemstvo povzročile predvsem višje obresti, ki so jih nudili agenti in bančniki tujih vlad: 6, 7 in celo 8 odstotkov za »zlate obveznice«. Drugi član odbora je trdil, da so bančniki z dajanjem kreditov inozemstvu za višje obresti

krčili kredite doma in tako škodljivo vplivali na domača podjetja. Toda gospod Dillon se je krčevito držal svoje teze. Da je odtok denarja utegnil dvigniti domačo obrestno mero, je priznal; toda do konca se je držal svoje teze o previšku. V nekaterih ozirih je ta misel tolažila tiste državljane, ki so bili oškodovani zaradi teorije o patriotizmu in dobrotlosti: propadle obveznice pomenijo končno vendarle odvečni kapital — denar in blago, ki ga doma niso »potrebovali«. Če to odkritje ni popolnoma olajšalo bolečine lastnikom obveznic, se jim je vsaj zdelo, da je le nekaj več opravičila za bančnike.

Medtem ko so preiskovali vprašanje dobrotelnega in patriotičnega posojanja v inozemstvo, je nastalo še neko stransko vprašanje: Kako se je moglo pripetiti, da je bilo toliko obveznic ponudjenih ameriškimi naložnikom? Nekaj razjasnitve tega vprašanja je prinesla že ta preiskava in kasnejša obča preiskava o bankarstvu in finančah je osredotočila na to vprašanje slepečo svetlobo. Da so vsi ali skoraj vsi bančniki-izvozniki pošiljali ali vzdrževali v tujini agente, ki so vneto iskali priljubljenosti za naložitev denarja, je bilo že dobro znano, niso pa še

bile znane podrobnosti o metodah. Iščeč podatkov o tej točki je prošil senator Hiram Johnson enega izmed bankirjev-naložnikov, Fredericka J. Lismana, kako je splovila banka posojilo v Peruju. Gospod Lisman je odgovoril, da je nekaj bank bilo pri tem v hudi konkurenci, in tako da je bilo sploh po vsej Južni Ameriki. Namen, je nadaljeval L., je bil ta, »da se zadovolji povpraševanje občinstva po vrednostnih papirjih«, vendar to ni bil edini namen. »Bankirji ne začenjajo vedoma slabih posojil, njih namen je napraviti dobičkonosno kupčijo.« Slučajno se je izvedelo v zvezi s peruanskim posojilom, da je ena izmed bank plačala visok znesek agentom, ki so za kulisami uredili kupčijo, in med drugim prenesla na sina peruanskega predsednika znesek 415.000 dolarjev za njegove »usluge« pri sklenitvi posojila. Poleg tega je senatna preiskava odkrila dejstvo, da je bilo neko drugo posojilo izdano v neko južnoameriško republiko potem, ko so bili uradniki osrednje vlade že opozorili, da ta transakcija ni zdrava. Njihovo svarilo se je uresničilo, ko je bila služba za to posojilo dejansko ustavljena.

(Dalje prihodnjic)

Trgovinski register

Vpisale so se naslednje tvrdke:

Banovinski prehranjevalni zavod v Ljubljani. Naloga zavoda so: nabavljati življenjske potreščine za prebivalstvo dravske banovine, nabavljeno blago pravilno in predpisno predelati in vskladiščiti, razpoložljive zaloge porazdeliti za potrošnje prebivalstvu po preskrbovalnih načrtih, ki jih izdaja ban, izvažati odvečne količine. Imetnik: Dravska banovina. Za zavod podpisujeta po dva za podpis upravičena funkcionarja zavoda. Če podpisše prokurist, mora sopsodpisati predsednik oz. podpredsednik. Predsednik zavoda je bivši minister Franjo Snoj, podpredsednik pa inž. Lambert Muri. Prokura se je podelila ban. urad. Leopoldu Nagodetu.

Učiteljska tiskarna d. d. v Ljubljani (preosnovala se je iz zadruga v delniško družbo). Temeljna glavnica znaša 250.000 din, razdeljena v tisoč delnic po 250 din. Ta glavnica se stvori na ta način, da se delni znesek 78.750 din za 315 delnic vplača v gotovini, ostanek po 171.250 din, t. j. 685 delnic pa prevzame Učiteljska tiskarna oz. njeni zadrugarji za stvarni vložek, ki ga vlagajo s svojim podjetjem.

Mohorjeva tiskarna v Celju, družba z o. z. Obratni predmet je med drugim: zalaganje, razmnoževanje in razpečevanje knjig in raznovrstnih duševnih proizvodov, prodaja devotionalij, molitvenikov itd., pisarniških in šolskih potrebščin na drobno in debelo, izvrševanje knjigotrskega, grafično-artističnega, tiskarskega, knjigoveškega obrta, izdelovanje usnjatega galanterijskega blaga itd., pridobivanje koncesij za tiskarniško in knjigotrsko stroko, nakup, najem in zakup nepremičnin in inventarja za izvrševanje vseh prej navedenih poslov. Osnovna glavnica v višini 240.000 din je vplačana v celoti v gotovini. Poslovodje: Anton Cestnik, prof. v p., Peter Jurak, opat, dr. Fran Kotnik, ravnatelj Mohorjeve tiskarne, vsi v Celju. Firmo zastopata po dva poslovodja kolektivno. Zaznamuje se, da se je s tem spremenila zadruga Mohorjeva tiskarna v Celju v družbo z o. z. in da je slednja prevzela vsa aktiva in pasiva zadruge.

Bogdan Žilič & Comp. Ljubljana, trgovina z železino, porcelanom in steklenino na drobno. Javna trgovska družba. Družbenika Bogdan Žilič in Mira Žilič. Družbo zastopata oba družbenika skupno.

Kreda Močnik & Ko., Radovina pri Gorjah. Obratni predmet: pridobivanje, izkoriščanje in predelava krede ter razpečevanje krede in vseh proizvodov iz krede. Javna trgovska družba. Družbeniki: Močnik Franc, trgovec v Ljubljani, Ivan Čanca, trgovec v Radovini. Družbo zastopata oba družbenika kolektivno.

Izvozne zajednice v Nemčiji

V zadnjih letih je bila ustanovljena v Nemčiji cela vrsta izvoznih zajednic zaradi skupnega nastopanja na tujih trgih. Mnogo teh zajednic ima tudi skupne prodajalnice. Tako n. pr. združuje »Combitex« 9 velikih nemških tovarnih tekstilnih strojev, »Temaco« štiri takšne tovarne, ki izvažajo v južnovzhodno Evropo. Pomen teh zajednic postaja vedno večji in zato si prizadevajo pristojni nemški činitelji, da čim bolj dvignejo organizacijo teh zajednic.

Kot vajenec

v trgovino z mešanim blagom bi rad vstopil 14 leten zdrav fant, Hercegovce, z dobro dovršeno 4razredno osnovno šolo. Cenj. ponudbe na F. Korun, Št. Peter, Sav. dol.

Vprašanje draginjskih doklad za nameščence

Razpisana je poravnalna razprava

O srednje delodajalske organizacije so na sestanku v četrtek, dne 24. oktobra sklepale o predlogu delojemalskih organizacij za zvišanje plač vseh zasebnih nameščencev. Zastopniki delodajalskih organizacij so na tem sestanku pokazali, da pravilno razumejo svoje socialne dolžnosti ter so soglasno sklenili priporočiti vsem delodajalcem, da zvišajo plače oz. da priznajo svojim nameščencem draginjske doklade v isti višini, kakor je to predpisal ban banovine Hrvatske s svojo naredbo.

Po tej naredbi se izplačujejo vsem zasebnim nameščencem: pri mesečnih plačah % povišek

do 1.100 din	% povišek
od 1.101—1.500 „	50%
od 1.501—1.600 „	45%
od 1.601—2.000 „	40%
od 2.001—2.100 „	35%
od 2.101—2.500 „	30%
od 2.501—2.600 „	25%
od 2.601—3.500 „	20%
od 3.501—5.500 „	15%
od 5.501—7.500 „	10%

Draginjska doklada se začne izplačevati s 1. septembrom in osnova za izračunavanje so vsi prejemi nameščence na dan 31. 8. 1939 (tudi prejemi v naravi). Delodajalci, ki so po 31. 8. 1939 že izplačali draginjske doklade, plačajo samo razliko med prej navedeno lestvico in zviškom plač. Nove plače v smislu naredbe bana banovine Hrvatske naj bi veljale od 1. novembra dalje.

Izključijo pa naj se od zvišanja plač nameščenci, katerim so bile plače zvišane z bansko odredbo o minimalnih plačah, ker banovina Hrvatska nima minimalnih mezd za zasebne nameščence.

Delodajalske organizacije so pokazale torej vso potrebno dobro voljo in prav nobene težave ni bilo, da bi se vse vprašanje rešilo sporazumno, kar bi bilo pač najbolje.

Niso pa še mogle delodajalske organizacije sporočiti svojega sklepa delojemalskim organizacijam, ko so že takoj naslednji dan bile po dnevnem časopisu obveščene, da so že vložile delojemalske organizacije na bana prošnjo za uvedbo poravnalnega postopanja.

To ravnanje delojemalskih organizacij nikakor ni bilo pravilno, ker so delodajalske organizacije sporočile delojemalskim, da bodo o njih predlogih sklepale ter jih tudi o svojem sklepu obvestile. Delojemalske organizacije bi zato morale vsaj toliko počakati, da bi jih delodajalske organizacije mogle obvestiti o svojem sklepu, ne pa kar vložiti prošnjo za poravnalno postopanje. Takšno postopanje pač ni mogoče označiti kot lojalno.

Kakor smo obveščeni, je banska uprava prošnji delojemalskih organizacij ustregla ter odločila, da se uvede poravnalno postopanje, ker da je nastal spor med delodajalskimi in delojemalskimi organizacijami.

Temu naziranju pa nikakor ne moremo pritrditi, ker ni dejansko nobenega spora in so delodajalske organizacije sklenile, da pristanejo na povišanje. Verjetno je zato, da bodo delodajalske organizacije poravnalnemu postopku ugovarjale.

Poravnalna razprava bo 12. novembra ob 10. uri dopoldne v knjižnični dvorani banske palače.

Razširitev kontrole nad manufakturnim blagom

»Službene novine« z dne 1. XI. so objavile naslednjo odločbo trgovskega in socialnega ministra: I. Klasifikacija predmetov, ki so bili postavljeni pod predpise uredbe o kontroli cen z našo odločbo št. 4652 z dne 13. februarja 1940 pod številkami 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23 in 24 in ki se glasi:

- 16 — molino amerikan tri vrste, 75—80 cm, 90 cm, 145—150 cm, 180 cm, 200 cm.
- 17 — srbsko platno, dve vrsti 42—45 cm,
- 18 — bombažno platno beljeno, šir. od 70—200 cm,
- 19 — plavi (modri) gradl, dve najcenejši vrsti I. in II.,
- 20 — cic (kretan), dve najcenejši vrsti I. in II.,
- 22 — sukanec od 200 do 100 yardov vseh vrst razen svilenega,
- 23 — flanela in barhent za halje,
- 24 — šajak in sukno, se spremeni in odslej glasi:
- 16 — molino amerikan vseh vrst in vseh širin do 200 cm,
- 17 — srbsko platno, bombažni izdelki iz prediva do št. 40 vseh širin,
- 18 — platno, bombažno, beljeno: vseh vrst in širin do 200 cm;
- 19 — gradl bel in v barvi: vseh vrst in širin,
- 20 — cic (kretan) poldelen: vseh vrst,
- 22 — sukanec vseh vrst razen svilenega,

23 — flanela in barhent vseh vrst,

24 — šajak in sukno za narodno nošo oz. hlačevina (cagj) in loden (hubertus), razen sukna za meščanske obleke.

2. Hkrati odločava, da se kontrola cen v smislu uredbe o kontroli cen razširi tudi na frenč, kanafs in zefir vseh vrst.

3. Urad za kontrolo cen pri fin. ministrstvu ter pristojne občne upravne oblasti II. stopnje morajo takoj začeti izvajati svoje funkcije v zvezi s kontrolo teh predmetov.

Ta odločba je stopila v veljavo 1. novembra 1940.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!

1—2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje!
Zato vsaj doma pijte

RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

istega z rdečimi srči,

našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!

Doma in po svetu

Uradno se poroča, da so v torek med 13.40 in 15.10 preletela neznaleta letala trikrat naše ozemlje in vrgla na Bitolj 21 bomb, od katerih jih je 19 eksplodiralo, 9 oseb je bilo ubitih, 21 pa ranjenih. Bombe so napravile tudi veliko stvarno škodo. Takoj so bili izdani obsežni vojaški ukrepi, da se kršitev našega ozemlja prepreči. Strokovne komisije bodo na kraju samem ugotovile, čigava so bila letala.

V navzočnosti kneginje Olge ter ministra dr. Budisavljevića in beogradskega župana Tomića je bil v nedeljo v Beogradu slovesno blagoslovljen temeljni kamen za javno kuhinjo zimске pomoči, ki se bo imenovala po kneginji Olgi.

Novi poveljnik dravske divizionske oblasti brigadni general Ljubomir Stefanović je prevzel svoje novo službeno mesto. Odličnega generala pozdravljamo na njegovem novem službenem mestu kar najprigrisneje. Njegov prednik gen. Dragoslav Stefanović, ki si je v kratkem času pridobil simpatije prebivalstva, je bil imenovan za pomočnika poveljnika IV. armijske oblasti. Naše iskrene čestitke!

V Zagrebu se je začela škofovska konferenca. O njenem dnevnem redu še ni bilo izdano nobeno sporočilo.

Trgovinski minister dr. Andres je podpisal odlok, s katerim se podaljšuje premija 50 din za 100 kilogramov pšenice do 30. novembra 1940.

Upokojen je bil načelnik oddelka za tekoča goriva uprave državnih monopolov g. Drenovac. Ta oddelek je bil kompetenten za kontrolo uporabe bencinske mešanice. Kakor se poroča, mesto g. Drenovca ne bo kmalu zasedeno.

Za četrtek je sklicana v Zagreb konferenca vseh gospodarskih zbornic v banovini Hrvatski zaradi načrta uredbe o določanju cen v trgovini na drobno. Trgovci zahtevajo, da se cene določajo po dnevnih cenah in ne po nabavnih cenah ter da se črta iz seznamov predmetov, ki so pod kontrolo, vsi predmeti, ki niso neobhodno potrebni za življenje.

Beograjski občinski svet je sklenil v smislu odloka prosvetnega ministrstva, da ustanovi dijaške kuhinje za revne dijake in šolske otroke. Določeno je, da bo dobivalo v kuhinjah redno 3200 šolskih otrok in dijakov hrano. V ta namen se bo porabilo nad 2 milijona dinarjev.

Ker sta prodajala v Splitu dva trgovca svinjsko mast namesto po ceni 25-70 din po 26 din, torej za 30 par draže, sta bila obsojena trgovca vsak na po 5000 din globe. Kako krasne razmere bi imeli v vsej državi in po vsem svetu, če bi bila v vsakem primeru justica tako nelzproсна in odločna.

V nogometni tekmi med reprezentancama Jugoslavije in Nemčije je zmagala jugoslovanska reprezentanca z 2:0. To je ena največjih zmagov, kar so jih dosegli naši nogometniki.

Petrolejske kante so se po sklepu monopolске uprave podražile od 10 na 15 din. Gre za kante oz. konve za svetilni petrolej.

Novi tovorni listi za rečni promet se z 20. novembrom podražijo in bodo veljali oni za kosovne pošiljke po 3 din, za vagone pa po 11 din.

Hrvatski premogovniki so podražili premog za 25%.

Grški poslanik je prišel z osebjem grškega poslanstva v Rimu in vseh grških konzulatov v posebnem vlaku na jugoslovansko-italijansko mejo, kjer bo čakal vlak tako dolgo, da pride vest, da je prišel italijanski poslanik v Grčiji z vsem svojim spremstvom na grško-jugoslovansko mejo.

Redni železniški promet med Bolgarsko in Turčijo skozi grško ozemlje, ki je bil prekinjen ob izbruhu italijansko-grške vojne, je znova obnovljen.

Bivši tajnik grške komunistične stranke Zahariadis je poslal ministrskemu predsedniku Metaxasu pismo, v katerem izjavlja, da bo do vsi grški komunisti podpirali grško vladu v boju proti Italiji.

Svica je nabavila več trgovskih ladij, da oskrbujejo Švico s potrebščinami. Te ladje so plule pod grško zastavo, večina njih pa je grško zastavljena v Genovi. Italijani so sedaj vse švicarske ladje v Genovi blokirali. Švicarska vlada se sedaj pogaja z italijansko vlado za oprostitev teh ladij.

Maršal Göring je ob koncu prve nemške štiritletke izdal oklic na nemški narod. V oklicu se zahvaljuje za dober uspeh štiritletke, ki je bil mogoč, ker so vsi sloji nemškega naroda v polni meri storili svojo dolžnost.

Angleški veleposlanik v Washingtonu je objavil, da je v Angliji

starostna doba za letalske prostovoljce pomaknjena od 28. do 31. leta.

Angleži poročajo, da je dogotovljenih šest novih matičnih ladij za letala, ki imajo po 23.000 ton ter po 1000 mož posadke.

Italijani zanikajo angleško poročilo, da bi bilo potopljenih 29 italijanskih podmornic. Pravijo, da je bilo potopljenih samo 9, 1 pa poškodovana. Pač pa da je Anglija izgubila 19 podmornic.

Svedska vlada je odredila, da se zaplenijo vse zaloge sira, da bi se povečala proizvodnja srovega masla. Nadalje je vlada zaplenila velike količine riža.

Bivši etiopski cesar Haile Selassije je sedaj v Sudanu. Izjavil je, da čaka samo na ugoden trenutek, da se postavi na čelo etiopske borbe proti Italiji.

Dobave - licitacije

Direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani razpisuje dobavo: 5000 glavičarjev, 80×10 mm, in 1500 spajakov, 200×12 mm, z dvema podložnima ploščama, z direktno pogodbo na dan 22. novembra 1940. Pogoji po din 40— v pisarni direkcije, Sv. Jakoba trg št. 2, I. nadst., soba št. 41.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema od 11. novembra ponudbe za dobavo raznega risalnega pribora, zakovic, vazeline in timol-paste, elektrod za električno varjenje; od 18. novembra transparentnega papirja, pisarniških potrebščin, vijakov z maticami, rudarskega orodja ter kisika; do dne 2. decembra števčnega aparata in signalnega aparata.

Direkcija drž. rudnika Velenje sprejema od 11. novembra ponudbe za dobavo pocinkane pločevine, klotznetnih skled in potrebščin, kompletne električne naprave za čiščenje kotlovskih cevi, prenapetostnih odvajačev, brezživnih kovanih cevi, profilnega železa ter železničarskih zimskih plaščev, zimskih kap in usnjenih rokavic; 18. novembra jeklene žične vrvi, ročnih električnih vrtnih strojev, raznega električnega materiala, električnih motorjev, avtomatskih sklepov, tankega jamskega lesa, varovalnih elementov, električnih števcev, kabla, čistega bencina ter strokovnih knjig.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema od 12. novembra ponudbe za dobavo olivnega olja, srovega bombaža, filca, jadrenca, jadrenine, kabla, raznega tehničnega materiala, jeklene pločevine, raznega stekla ter elektrod za električno varjenje; 13. novembra raznega tehničnega materiala; 15. novembra masti za parkete, loščila za palube, razne tkanine za zastave, kalijevoga lužila, tropolnih vtičičev, meyor-praška za belo kovino; 18. novembra kravje kože, topilnega koksa, lopat za premog, vozičkov za premog, cevi za bencin; 22. novembra brtev za motorje, ščetk za čiščenje kotlovnih cevi, žebrijev-žičnikov idr.

LICITACIJE:

Dne 11. novembra bo pri Zavodu za izdelavo vojne opreme v Beogradu licitacija za dobavo 30 pocinkanih sodov; 14. novembra za dobavo naftalina.

Dne 14. novembra bo pri upravi zavoda »Lazarevac« v Lazarevcu prva ofertna licitacija za dobavo razne preje iz konoplje in dne 15. novembra za dobavo bombažnega sukanca št. 24/2.

Dne 14. novembra bo pri Vojnosanitetskem zavodu v Zemunu licitacija za dobavo umivalnikov in dne 4. decembra za dobavo dezinfekcijskega aparata.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Občni zbori

IX. redni občni zbor Gostilničarske pivovarne Laško d. d. bo 21. novembra ob 15. v salonu Kolodvorske restavracije v Ljubljani. Če ob napovedani uri občni zbor ne bi bil sklepčen, je pol ure kasneje na istem kraju drug občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu delničarjev.

barva, plesira in kemično s n a ž i obleke, klobuke

Ze v 24 urah itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Potlanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.